

НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ В ОБЛАСТ ВАРНА ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

Брой и структури на населението

Към 31 декември 2016 г. населението на област Варна е 472 654 души, което представлява 6.7% от населението на България и нарежда областта на трето място по брой на населението след областите София (столица) (1 324 хил. души) и Пловдив (672 хил. души), и преди област Бургас (413 хил. души). В сравнение с 2015 г. населението на областта през 2016 г. намалява с 272 души, или с 0.1%.

Мъжете са 230 690 (48.8%), а жените - 241 964 (51.2%), или на 1 000 мъже се падат 1 049 жени. С нарастване на възрастта се увеличават броят и относителният дял на жените от общото население на областта.

Продължава процесът на остаряване на населението. В края на 2016 г. лицата на 65 и повече навършени години са 86 396, или 18.3% от населението на областта. В сравнение с 2015 г. делът на населението в тази възрастова група нараства с 0.3 процентни пункта, а спрямо 2001 г. увеличението е с 3.9 процентни пункта.

Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените отколкото сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 21.1%, а на мъжете - 15.3%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея е по-ниската средна продължителност на живота при тях.

Към 31.12.2016 г. децата до 15 години са 70 934, или 15.0% от общия брой на населението в област Варна. Спрямо 2015 г. този дял се увеличава с 0.1 процентни пункта.

Към 31.12.2016 г. общият коефициент на възрастова зависимост¹ в област Варна е 49.9%. За сравнение, през 2005 и 2015 г. този коефициент е бил съответно 40.8 и 49.0%. Това съотношение е по-благоприятно в градовете - 47.4%, отколкото в селата - 64.0%.

Застаряването на населението води до повишаване на неговата средна възраст, която през 2016 г. достига 41.9 години. Процесът на застаряване се проявява както в селата, така и в градовете, като в градовете средната възраст на населението е 41.4 години, а в селата - 44.2 години.

Тенденцията на застаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура - под, във и над трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени² при определянето на

¹ Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.

² Възрастовите граници за разпределение на населението по категориите под, във и над трудоспособна възраст са определени съгласно Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж, приета с Постановление № 30 на МС (ДВ, бр. 21/17.03.2000 г.).

възрастовите граници за пенсиониране. За 2016 г. тези граници за населението в трудоспособна възраст са до навършването на 60 години и 10 месеца за жените и 63 години и 10 месеца за мъжете.

Населението в трудоспособна възраст в област Варна към 31.12.2016 г. е 294 791 души, или 62.4% от населението в областта, като мъжете са 153 866 души, а жените - 140 925 души. Въпреки увеличаващата се възрастова граница за пенсиониране трудоспособното население е намаляло с 1 028 души, или с 0.3% спрямо предходната година.

Към края на 2016 г. над трудоспособна възраст са 102 781 души, или 21.7%, а под трудоспособна възраст - 75 082 души, или 15.9% от населението на областта.

Териториално разпределение на населението

Към 31.12.2016 г. в градовете на област Варна живеят 395 165, или 83.6%, а в селата - 77 489, или 16.4% от населението на областта.

Към края на 2016 г. населените места в област Варна са 159, от които 11 са градове и 148 - села.

Към края на годината няма населени места без население.

В 11, или в 6.9% от населените места на областта живеят от 1 до 49 души включително.

В съответствие с административно-териториалното устройство област Варна е разделена на 12 общини.

Общини

Най-малка по брой на населението е община Бяла, в която живеят 3 312 души, или 0.7% от населението на областта, а най-голяма е община Варна - 343 991 души (72.8%).

Две са общините, чието население се увеличава през 2016 г. спрямо 2015 г.: Аксаково - с 0.3% и Варна - с 0.2%. При всички останали общини има намаление на населението, като най-голямо е то за общините Ветрино - с 2.3%, Вълчи дол - с 1.7% и Аврен - с 1.1%.

Основните фактори, които влияят върху измененията в броя и структурите на населението, са демографските процеси - раждаемост, смъртност и миграция.

Раждаемост

През 2016 г. в област Варна са регистрирани 4 552 родени деца, като от тях **4 524 (99.4%) са живородени**. В сравнение с предходната година броят на живородените е нарастнал със 130 деца, или с 3.0%.

Коефициентът на обща раждаемост¹ в област Варна през 2016 г. е 9.6‰, а през предходната 2015 г. той е бил 9.3‰.

¹ Брой живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението през годината.

Броят на живородените момчета (2 257) е с 10 по-малък от този на живородените момичета (2 267), или на 1 000 родени момчета се падат 1 004 момичета.

В градовете и селата живородените са съответно 3 795 и 729 деца. Коефициентът на раждаемост в градовете е 9.6‰, а в селата - 9.4‰. През 2015 г. тези коефициенти са били съответно 9.4 и 8.7‰.

Тоталният коефициент на плодовитост¹ е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. През 2016 г. **средният брой живородени деца от една жена в област Варна е 1.45**. За сравнение, през 2001 г. той е бил 1.22 деца, а през 2015 г. - 1.38 деца.

Средната възраст на жените при раждане на първо дете е **27.9 години** и остава непроменена в сравнение с предходната година.

През 2016 г. **броят на живородените извънбрачни деца в област Варна е 2 620, или 57.9%** от всички живородени. Относителният дял на извънбрачните раждания е по-висок в селата (74.1%) отколкото в градовете (54.8%). Високата извънбрачна раждаемост е резултат от значителното нарастване на броя на фактическите съжителства сред младите хора.

Смъртност

Броят на умрелите през 2016 г. в област Варна е 6 113 души, а коефициентът на обща смъртност² - 12.9‰. Спрямо предходната година броят на умрелите нараства с 83 случая, или с 1.4%.

Смъртността сред мъжете (14.0‰) продължава да бъде по-висока в сравнение със смъртността сред жените (11.9‰). През 2016 г. на 1 000 жени умират 1 128 мъже. Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (19.6‰) отколкото в градовете (11.6‰).

През 2016 г. в областта са починали **22 деца на възраст до една година. Коефициентът на детска смъртност³ е 4.9‰**, като през 2015 г. той е **6.4‰**, а през 2001 г. - 16.3‰.

Бракове и разводи

Регистрираните юридически бракове през 2016 г. в област Варна са 1 983 - със 136 по-малко спрямо предходната година. От всички регистрирани бракове 82.1% (1 629) са сред населението в градовете, докато в селата са сключени 354 брака. Коефициентът на брачност⁴ е 4.2‰, като през 2015 г. той е бил 4.5‰.

¹ Среден брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзrastовата плодовитост през отчетната година.

² Брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

³ Брой умрели деца на възраст под 1 година на 1 000 живородени.

⁴ Брой сключени бракове на 1 000 души от населението.

Броят на разводите през 2016 г. е 807 и е с 12 по-малък от този през 2015 година. От всички прекратени бракове 89.8% се отнасят за населението в градовете.

Вътрешна и външна миграция на населението

През 2016 г. в преселванията между населените места в област Варна са участвали 2 934 лица.

От преселващите се в страната 7 057 са избрали област Варна за свое ново местоживееие. Областите с най-големи относителни дялове в миграционния поток към област Варна са Добрич - 7.7%, Шумен - 6.7%, и София (столица) - 6.4%.

Най-малко преселили се в област Варна има от областите Перник (0.2%), Кюстендил и Кърджали (0.3%).

През 2016 г. 1 954 души са променили своя настоящ адрес от област Варна в чужбина, а 2 252 лица са променили своето обичайно местоживееие от чужбина в област Варна.

Естествен и механичен прираст на населението

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. След 1990 г. демографското развитие на област Варна се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението (с изключение на 2009 година). **През 2016 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на област Варна е намаляло с 1 589 души.**

Намалението на населението, измерено чрез **коэффициента на естествения прираст, е минус 3.3%¹**. Коэффициентът на естествения прираст в градовете е минус 2.0‰, а в селата - минус 10.2‰, или намалението на населението в областта в резултат на естествения прираст се дължи предимно на негативните демографски тенденции в селата.

През 2016 г. всички общини в област Варна имат отрицателен естествен прираст.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението оказва и механичният прираст (нетното салдо от външната миграция), който е положителен - 1 317 души. Той се формира като разлика между броя на заселилите се и изселилите се от областта.

¹ Разлика между броя на живородените и броя на умрелите на 1 000 души от средногодишния брой на населението.

Методологични бележки

Броят и структурите на населението към края на всяка година се изчисляват на базата на данните от предходната година и данните за естественото и механичното движение на населението през текущата година.

Източник на данните за броя и структурите на населението е Информационната система „Демография” в Националния статистически институт. Източник на данните за естественото и механичното движение на населението (раждания, умираания, бракове, разводи, вътрешна миграция) е Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението. Те се регистрират чрез документите образци ЕСГРАОН - ТДС: съобщение за раждане, съобщение за сключен граждански брак, съобщение за прекратен граждански брак, съобщение за смърт и адресна карта за промяна на настоящ адрес.

Източник на данните за външната миграция са: Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението Образец ЕСГРАОН - ТДС: адресна карта за промяна на настоящ адрес; Национална агенция за приходите; Национален осигурителен институт; Министерство на вътрешните работи; Оценки на емиграционните потоци.

Данните за броя на населението и за настъпилите демографски събития в териториален разрез са представени според административно-териториалното устройство на страната към 31.12. на съответната година (населени места, общини, области) и статистически райони по настоящ адрес. Това е адресът, който отговаря на документално заявеното местоживее на лицето.

Възрастта на населението в края на годината е изчислена към 31.12. в навършени години. Възрастта на лицата при настъпване на демографско събитие се изчислява в навършени години въз основа на датата на раждане и датата на съответното събитие, т.е. възрастта, която лицата са достигнали при настъпване на събитието.

При изчисляване на демографските показатели се използва съвкупността на средногодишното население. Средногодишният брой на населението е средна аритметична величина от изчисленото население към края на предходната и края на отчетната година.